

**MØRE OG ROMSDAL
BONDELAG**

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO
Norge

Att.: Postmottak LMD

Vår saksbehandler
Arnar Lyche

Vår dato
11.10.2017
Deres dato

Vår referanse
17/00067-3
Deres referanse

Høring om forbud av dyrking av myr.

Landbruks- og matdepartementet har sendt forslag om endring av jordloven § 11 andre ledd og nydyrkingsforskriften på høring. Endringen i jordloven innebærer at hjemmelsgrunnlaget for å kunne gi forskrift om nydyrking utvides til også å omfatte hensynet til klima, mens endringene i nydyrkingsforskriften i hovedsak går ut på at det innføres et forbud mot nydyrking av myr med utgangspunkt i klimahensyn.

Departementets vurderinger

På bakgrunn av signalene fra Stortinget, kunnskapsgrunnlag levert av NIBIO og hensynet til effekten av tiltaket foreslår Departementet at forbud mot nydyrking av myr skal gjelde både grunn og dyp myr. Med myr menes arealer med myrvegetasjon og minst 30 cm tykt torvlag. Med nydyrking menes både fulldyrking og overflatedyrking, samt gjenoppdyrking av arealer som har ligget unyttet i mer enn 30 år. Videre mener Departementet at forbudet bør inneholde en dispensasjonsadgang og foreslår at det skal tillates å dyrke myr i *særskilte tilfeller*. Departementet ber om tilbakemelding fra høringsinstansene om hvilke kriterier som bør ligge til grunn for en slik vurdering.

NIBIOs kunnskapsgrunnlag

På bestilling fra Landbruks- og Matdepartementet har NIBIO utarbeidet rapporten «Kunnskapsgrunnlaget om nydyrking av myr», som ble overlevert departementene 1. mars 2016.

Forutsetninger som legges til grunn i rapporten

- Det forventes redusert forbruk av melk, økt ytelse og kraftfôrforbruk og mindre behov for gressarealer til melkeproduksjon i årene framover. Forbud vil ikke begrense Norges muligheter for matproduksjon.
- Næringsdrivende i 12 kommuner antas å kunne bli berørt av et generelt forbud mot myr dyrking av myr, mens næringsdrivende i 9 kommuner antas å kunne bli berørt dersom det innføres forbud mot nydyrking av myr dypere enn 1 meter.

Beregningene er gjort med utgangspunkt i følgende hovedfaktorer:

1. Anslag for framtidig myrareal (fram til 2050) som forventes å nydyrkes.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Fannestrandsveien 63 6415 MOLDE	Besøksadresse: Fannestrandsveien 63 (Felleskjøpet) 6415 MOLDE	Telefon: 71202890	E-postadresse: more.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto: 8101.05. 91392	Internett: http://www.bondelaget.no/moreogromsdal/

2. Anslag for fordeling mellom grunn og dyp myr.
3. Utslippsmengde CO₂ per dekar per år ved myr dyrking.
4. Utslippsmengde N₂O per dekar per år ved myr dyrking.

- Rapporten forutsetter 16 000 dekar nydyrking per år. I følge tall fra KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering) har det i Norge i tidsrommet 2010 til 2014 vært dyrket ca. 15 000 dekar per år. Dette er areal som er godkjent nydyrket etter søknad, og ikke areal som er ferdigstilt som nydyrket.
- I følge kartverket utgjør organisk jord (myr) 37 prosent av totalt dyrkbart areal i Norge. Anslaget for dyrket myr i tidsrommet 2010 til 2014 er derfor anslått til 37 prosent av arealet som dyrkes, som vil si 6 000 dekar per år.
- I rapporten brukes det 3 ulike scenarier for framtidig årlig nydyrket myr, på 2 000 dekar, 4 000 dekar og 6 000 dekar.
- Av det totale arealet med dyrkbar myr er 34 prosent klassifisert som grunn myr og 66 prosent som dyp myr. Hvis forbudet avgrenser seg til dyrking av dyp myr, blir effekten av forbudet at nydyrking av myr reduseres med 66 prosent.
- IPCC har foreslått en utslippsfaktor på 0,79 tonn CO₂-C per dekar for dyrket mark på myr, og dette legges til grunn i beregningene. 0,79 tonn CO₂-C tilsvarer 2897 kg CO₂-ekvivalenter.
- IPCC har foreslått utslippsfaktor på 0,8 kg N₂O-N fra myr som tilsvarer 375 kg CO₂-ekvivalenter per dekar.

Forskerne understreker at det knytter seg vesentlig usikkerhet til både arealberegninger og utslippstall. I etterkant av NIBIO-rapporten fra 2016, publiserte NIBIO i februar 2017 en ny rapport med justerte grunnlagstall:

- Anslagene for framtidig myrareal som forventes nydyrket per år fram til 2050 er redusert fra 6000 dekar til 2600 dekar.
- Anslagene for fordeling mellom dyrking av grunn og dyp myr er endret fra 34 prosent grunn myr og 66 prosent dyp myr til 50 prosent grunn myr og 50 prosent dyp myr.
- IPCCs utslippsfaktor fra myr på 0,8 kg N₂O-N er hevet til 1,3 kg N₂O-N. Omregnet til CO₂-ekvivalenter blir det en økning fra 375 til 609 CO₂-ekvivalenter per dekar. Dette gjør at anslagene for klimagassutslipp ved forbud mot myr dyrking er justert.

Vurderinger fra Møre og Romsdal Bondelag

Når NIBIO forutsetter en årlig økning i dekar nydyrka myr og multipliserer dette med en fastsatt utslippsfaktor, blir regnestykket et resultat av mengde dekar og størrelsen på utslippsfaktorene.

Om landbrukspolitiske forutsetninger som legges til grunn:

Det forutsettes mindre behov for gressarealer: Dette strir med målene for norsk landbruk i jordbruksmeldinga «Endring og utvikling – en fremtidsrettet jordbruksproduksjon».

Næringsdrivende i 12 kommuner som antas å bli berørt: Er det sannsynlig med så høyt anslag for framtidig myr dyrking – 2600 dekar per år, når bare 12 kommuner blir berørt? Det vil si at i disse 12 kommunene vil det i gjennomsnitt bli nydyrket 216 dekar myr per år fram til 2050.

Vår dato
11.10.2017

Vår referanse
17/00067-3

Om areal og arealfordeling:

Det knytter seg meget stor usikkerhet til anslagene for areal nydyrket myr - både fordi en spår langt inn i framtida og fordi anslagene baserer seg på areal som er godkjent nydyrket etter søknad, og ikke areal som er ferdigstilt som nydyrket. For mange bønder er romslige økonomiske rammer og arbeidstid til overs nødvendige forutsetninger for å gjennomføre nydyrking. Tillatelse til nydyrking blir gitt på vilkår av at tiltaket igangsettes innen 3 år. Realiteten er at en vesentlig del av planlagte nydyrkinger ikke blir gjennomført, men det er nødvendig med en nærmere undersøkelse før en kan si noe sikkert om omfanget.

Bønder som dyrker jord foretrekker mineraljord framfor myrjord. Vi antar derfor at fordelingen mellom grunn og dyp myr på 50:50, slik som den siste NIBIO rapporten forutsetter, ikke samsvarer med virkeligheten. Andelen grunn myr er vesentlig større enn andelen dyp myr. Maskinene blir stadig større og tyngre, og tidsmarginene har blitt knappere. Myrjorda er bæresvak - spesielt når den er våt, og den bruker lang tid på å tørke. Bonden vil ha jord som bærer tunge maskiner - også i fuktig vær. Derfor er det lite djup myr som nydyrkes. I de tilfellene myr som ikke kan blandes med underliggende mineraljord dyrkes, er det fordi bonden ikke har noe annet valg. Det er nødvendig med en nærmere undersøkelse før en kan si noe sikkert om den reelle fordelingen. På bakgrunn av usikkerheten som det vises til over foreslår Departementet i sin saksutredning forbedret rapportering på dette området slik at vi får sikrere tall på hvor store areal som faktisk blir nydyrket og hva slags areal dette er.

Om utslippsfaktorene:

Det er generelt stor usikkerhet om klimagassutslippene fra dyrket myr og det finnes lite datagrunnlag for Norge. Utslippene beregnes ut fra modeller, og ikke faktiske målinger. I NIBIOs beregninger benyttes IPCCs standard utslippsfaktorer for CO₂ og N₂O og ikke tall fra egne undersøkelser.

IPCC har foreslått en utslippsfaktor på 0,79 tonn CO₂-C per dekar for dyrket mark på myr, som tilsvarer 2897 kg CO₂-ekvivalenter per dekar per år. I andre dokumenter fra forskningen er andre tall brukt. For eksempel i NIBIO POP NR. 25 – JUNI 2016 «Restaurering av tidligere dyrket myr» antas tapet å være 2 000 kg CO₂ per dekar og år i gjennomsnitt for nordiske land. Tapet av CO₂ ved myr dyrking varierer mye og er avhengig av myrtype, klima og dyrkingsform. Forslaget om forbud mot myr dyrking gjelder alle arealer med myrvegetasjon og minst 30 cm tykt torvlag, og en kan spørre seg om det er riktig å bruke standard utslippsfaktor til IPCC på alle disse arealene? For eksempel tyder noen undersøkelser på at myr som blir omgravd, dvs. hvor underliggende mineraljord blir gravd opp og lagt som et lokk over torvlaget, gir vesentlig mindre utslipp av CO₂. Dette er en aktuell dyrkingsmetode der myra ligger på drenerende mineraljord med lite stein, og torvlaget er mindre enn 1,5 meter. Det er nødvendig med en nærmere undersøkelse om CO₂-utslipp ved dyrking av ulike typer myr før en kan si noe sikkert om utslippsmengdene.

I rapporten fra 2016 blir det opplyst at IPCC har en utslippsfaktor på 0,8 kg N₂O-N per dekar for dyrket mark på myr, som tilsvarer 375 kg CO₂-ekvivalenter per dekar per år. I rapporten fra 2017 er faktoren hevet til 1,3 N₂O, som tilsvarer 609 kg CO₂-ekvivalenter per dekar per år – uten begrunnelse. Samtidig blir det sagt at utslippstallene fra for N₂O er

av de mest usikre av utslippstallene. De vanligste myrtypene i vår region er næringsfattige og inneholder i lite nitrogen, og det antas at N₂O-utslippene har sammenheng med gjødslingen og ikke med utslipp fra myrjorda. Det er nødvendig med en nærmere undersøkelse om N₂O-utslipp ved dyrking av myr før en kan si noe sikkert om utslippsmengder og opphav.

Produksjon av CH₄ er betinget av høyt vanninnhold og mangel på oksygen i jorda. Naturlig myr er derfor en CH₄-kilde. Ved dyrking av myr blir disse utslippene redusert på grunn av drenering, men dette er ikke tatt inn i beregningene til NIBIO. Det er forsket lite på hvor store metanutslippene fra naturlig myr er på våre breddegrader.

Til sammenligning

I følge SSB ble det fra norsk territorium sluppet ut 53 900 000 tonn CO₂-ekvivalenter i 2015 (Olje og gass som produseres på norsk sokkel, men eksporteres ut av landet, registreres ikke i Norges klimaregnskap). Hvis vi anslår at årlig utslipp fra 1 dekar dyrket myr i 1 år er 3 tonn CO₂-ekvivalenter, tilsvarer dette nesten 18 millioner dekar med myr. I følge Miljødirektoratet er det utslippene fra personbil og fly som øker mest. Dette er energiintensive transportformer som gir høye utslipp av CO₂.

- Utenriks flytrafikk utgjorde 1 560 000 tonn CO₂-ekvivalenter i Norge i 2014 - mer enn en fordobling siden 1990. Det tilsvarer utslipp fra 520 000 dekar med dyrket myr i 1 år. Utenrikstrafikk innebærer i denne sammenheng flyvninger fra norske lufthavner til en første destinasjon i utlandet, men ikke reisen videre derifra. Utslippet som er forårsaket av nordmenn vil dermed være betydelig høyere.
- Personbiltrafikken stod for 5 500 000 tonn CO₂-ekvivalenter i Norge i 2014. Det tilsvarer utslipp fra 1 850 000 dekar med dyrket myr i 1 år. Ett dekar dyrket myr kan slippe ut omtrent like mye CO₂ som en personbil, sier forskerne. I følge SSB er det drøyt 3 millioner person- og varebiler på norske veier, og tillegg kommer i underkant av 100 000 lastebiler og busser. Vegtrafikken øker med ca. 2 prosent i året.

Oppsummering/konklusjon

Beregningsgrunnlaget for klimagassutslipp ved myr dyrking som legges til grunn når Landbruk- og Matdepartementet har sendt forslag om endring av jordloven § 11 andre ledd og nydyrkingsforskriften på høring baserer seg på fire grunnleggende faktorer:

1. Anslag for framtidig myrareal som forventes å nydyrkes.
2. Anslag for fordeling mellom grunn og dyp myr som forventes nydyrkes.
3. Utslippsmengde CO₂ per dekar per år ved myr dyrking.
4. Utslippsmengde N₂O per dekar per år ved myr dyrking.

Det blir sagt fra flere hold at det knytter seg stor usikkerhet til areal- og utslippstall som er brukt. Mye kan tyde på at anslag for framtidig dyrket myrareal er satt for høyt, og at det er forutsatt for stor andel dyp myr. Utslipp av CO₂ per dekar og år er fastsatt til nesten 3 tonn, til tross for at beregningene omhandler alle arealer med myrvegetasjon og som har minst 30 cm tykt torvlag. Utslipp av N₂O per dekar og år er satt til 0,6 tonn, til tross for stor mistanke om at dette utslippet har sammenheng med gjødslingen og ikke med utslipp fra myrjorda. Og i tillegg er størrelsen på N₂O-utslippene spesielt usikre. Reduserte

Vår dato	Vår referanse
11.10.2017	17/00067-3

metangassutslipp ved myr dyrking er ikke tatt med. I sum gjør dette at resultatene av beregningene som er levert av NIBIO meget usikre.

I saksutredningen til departementet legges til grunn at det bare er 12 kommuner som vil bli berørt av forbudet. Dette kan umulig stemme med virkeligheten. Kostnadssiden må være kraftig underestimert. Det foreslåtte myr dyrkingsforbudet gjelder all myr, og de største sammenhengende myrområdene i Norge finnes langs kysten fra Nord-Vestlandet og nordover. I praksis betyr dette at 38 prosent av all dyrkingsjord i Norge går tapt. Her i Møre og Romsdal ligger mange av de mest aktive jordbruksmiljøene i myrområder. Dette er en stor inngripen i råderetten over egen eiendom som krever en seriøs analyse av konsekvensene før et eventuelt myr dyrkingsforbud innføres. Hvem blir berørt og hva blir samfunnsvirkningene?

For mange av Bondelagets medlemmer vil et slikt forbud begrense utviklingsmulighetene og det er svært alvorlig. Særlig hvis det skjer på feil faglig grunnlag. Derfor støtter vi aktivt opp om forskningsarbeidet på klimaeffekter knyttet til myr dyrking, samtidig som vi ber om et eventuelt forbud mot myr dyrking utsettes til kunnskapen om areal for ny dyrking og utslippstall er sikrere, samt at samfunnsvirkningene er utredet på skikkelig vis.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Arnar Lyche
Organisasjonssjef i Møre og Romsdal Bondelag